

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásán
 vagy megőrzésére nem vállal költ.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 11.

Lejárt rendszer.

Több mint egy évtizede immár, hogy a liberálisok a művelt nyugaton lejárt magát, csődbe került.

Azokban az államokban fordultak el tőle legelőbb a népek, ahol azelőtt legnagyobb diadalait aratta, vagy helyesebben szólva orgiáit ülte. A sokáig szabadkőműves uralom alatt álló Belgium, a kulturharcos Németország s a jozefinista Ausztria voltak az elsők, melyek öntudatra ébredve, felszabadultak a lidércnyomás alól s lerázták magukról a liberális rablánczát.

Belgiumban képtelennek bizonyult a liberálisok az általa felidézett társadalmi és közgazdasági válság megoldására; Németországban a katolikusok üldözése nyitotta fel Windhorst szemét s Nobilet merénylete a Bismarckét; — Ausztriában az önző merkantilizmusnak határtalan túlkapásai ásták meg a liberálisok sírját.

Angliában a most véget ért választásokon óriási erőfeszítést fejtett ki a liberálisok, hogy újra uralomra kerüljön, de daczára annak, hogy a roppant áldozatba került délafrikai háborút is ugyancsak felhasználták jelöltjeik az agitációknál, a mandátumok negyedrészt sem tudták megkapni.

Még Franciaországban is, a hol azt gondolták végnélküli lesz a liberálisok

uralma, ott is megvan az már törve, lejárt az teljesen a Dreyfuss-affaire, a melynek mámore eltűnével, most már Vévé is bevallja a P. H.-ban, hogy »nevetéségek voltunk.«

Magyarországon is eltűnt immár a liberálisok mámore. Évekkel ezelőtt, különösen a nagy mámore, az egyházpolitika idején, alig merte valaki bevallani, hogy nem liberális. Jaj volt neki, ha ezt megtudták róla. Menten elnevezték sötét reakcionáriusnak, antiszemitának, ultramontánnak, klerikálisnak.

Ma már nem ijednek meg az emberek az ilyen üres címektől. Az egyházpolitika következményei, a minden téren észlelhető gazdasági romlás, a radikálisoknak minősíthetetlen fellépése, kik nem átalították inzultálni az ország egy főpapját s megtámadták és lehurrogattak mindent, a mi keresztény, — továbbá a merkantilizmusnak hallatlan visszaélései, a Bánffy-féle liberálisoknak merénylete a magyar alkotmány ellen (Tisza-lex) és a közszabadság hallatlan elnyomása s végre a kazár-szellemnek feltűnő elnyomulása, Egan-ügy — — — stb. nálunk is felnyitották az emberek szemét s ma már más szellem kezd uralkodni s mind jobban elfordulnak a liberálisoktól s elég bátrak ennek nyílt kifejezést is adni.

A nem rég tartott kassai agrár-kongresszuson például az egyik szónok imig yzengette a liberálisok dicsőségét:

Förster Aurél felhozta, hogy a gazdaság minden ágába belenyúlt a merkantilizmus kéz és a liberálisok. Szerinte ez

utóbbi kevesen értik, hogy micsoda. Szóló falura utazva, talált egy kastélyt az uton, kérde a kocsi, kié a ház. A kocsi azt mondta: sem nem zsidóé, se nem keresztény a gazda.

— Hát milyen mégis?

— Afféle liberális — volt a lakonikus válasz.

A változott helyzetet illusztrálja azzal, hogy míg a 60-as években fokost viseltünk, melyre rá volt vésve: »ne bánts a magyart,« most Goldstein Számít adják és azt mondják: »Ne hagyd magad Schlesinger.« A liberálisok nálunk olyan, mint a generál-szósz, mindenre jó. Eszébe jut, hogy gyermekkorába a falujában olasz árulta a fagyaltot. Két krajczárért adott a gyerekeknek egy kanállal, mikor a szájukba tette, nyomban a fülükbe kürtölt, hogy megijedjenek s ne érezzék, hogy a fagyalt rossz. Ilyen a liberálisok is. Tizenhatsz liberális ujság fujja a kürtöt, hogy a közönség megijedjen és ne vegye észre, hogy rossz falattal táplálnak.

Uramfia! Micsoda támadás keletkezett volna e beszéd ellen ott a banketten is, meg a fővárosi sajtóban is, ha egy-két évvel előbb mondotta volna el Förster Aurél?! Ma pedig egyszerűen regisztrálják a dolgot s meg sem ütköznek rajta.

Amde a közszellem változását érzi a liberálisok is. Nap mint nap van alkalomunk olvasni a liberális sajtó jeremiáit és kirohanásait. Sőt olvashatjuk azokban az újabb radikális terveket is.

A hatalom még jórészt a kezükben van, sokat tehetnek, — de az új köz-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nyomorult.

Ira: Deér.

II.

Bogdán Géza otthon volt. Nem volt egyedül, mert egy ifjú szép nő volt vele, kívül bizalmasan beszélgetett. Az idő már estére járt, kellemes félhomály uralkodott a barátságos legényszobában. Bogdán rakosgatott egyet-mást, mikor egyszerre megnyit az ajtó s Jolán lépett be. Bogdán felugrott.

— Jolán, kegyed itt?!

A leány arcza piros volt az izgatottságtól. Hangja remegett az izgatottságtól, mikor beszélt.

— Igen, itt vagyok. Beszélnem kell önnek, de kérem, hogy addig azt a nőt távolítsa el. Négy szemközti kell beszélünk.

Bogdán odalépett az ifjú hölgyhöz, valamit sugott neki, mire az távozott.

— Most beszélhet már Jolán!

— Nem úgy uram! Ne azon az édes, bizalmas hangon. Nem a régi, szerető Jolán áll már itt, hanem a megsértett, megcsalt jegyes, ki számonkérni jött az urnak hitványságát!

Bogdán rögtön átértette a helyzetet. Tudta, hogy mi hozta ide a leányt s érezte, hogy életének tán legkinosabb órája előtt áll. De tisztába jött szerepével. Hidegen, szinte gúnyosan szólt a leányhoz.

— Kisasszony, nem értem e hangot? Tessék nyíltan szólni s én felelni fogok.

— Jó, nyílt leszek, — szólt a leány izgatottan. Ön nekem szerelmet hazudott, jegyesévé tett s elég hitvány volt arra, hogy visszaélve bizalmammal, szerelmemmel, — a hátam mögött szeretőket tart, dorbézol s engem nevetés, gúny tárgyává tesz. Igaz ez, szóljon uram, mondja, hogy nem igaz, mondja, hogy gyalázatos rágalom, ráfogás az egész. Vagy mondja szemembe, hogy igaz, hogy ön egy hitvány, nyomorult ember! . . . Csak ne hagyjon ebben a kínos bizonytalanságban.

— Kisasszony, — szólt tompa hangon Bogdán, — ki mondta önnek mindezt?

— Anyám maga, — szólt szakgatottan a leány.

— Anyja nem hazudik, — szólt reszkető hangon Bogdán.

— Tehát igaz! — kiáltott föl Jolán.

— Legyünk őszinték, — szólt Bogdán. Én kegyedet nem szerettem soha. Pénzérem lett volna szükségem, mert adóságom megszámlálhatatlan.

A leány ezt már nem tudta elviselni, odarokkadt a pamlagra s úgy zokogott hangos elcsukló zokogással.

Bogdán úgy szeretett volna odarohanni hozzá és úgy beszélni hozzá szerető; becézgető hangon. De nem volt szabad. Neki most már végig kellett játszania a gyötrelmes komédiát.

Egy ideig némán szemlélte a zokogó leányt, aztán lopva egy könnyet törölt ki szeméből. Aztán újra erős lett s most erőltetett cinizmussal beszélt a leányhoz.

— Kisasszony, ha azért jött, hogy itt jeleneteket rögtönözzön, akkor felesleges a fáradkozás. Nekem nincs időm itt ilyen unalmas dolgokat tárgyalni. Láta ama hölgyet, ki itt volt; 5 vár reám s nekem mennem kell.

— Ki az a hölgy, — kérdezte tágranyított szemekkel, reszkető ajakkal a leány.

— Nem kellene megmondanom, — szólt mosolyogva a férfi, — de ha tudni kívánja, megmondhatom. Az a nő nekem szeretőm!

Most már felugrott a leány! Tekintete villámokat szórt az előtte álló férfira s úgy beszélt hozzá most már erős, határozott hangon.

— Nyomorult! hát ennyire hitvány, hogy még csak nem is titkolja előttem hitványságát! De jobb ez így. Hálát adok Istenemnek, hogy még idejekorán megismertem. Tudja meg hát, hogy gyűlölöm, megvetem s nem maradt más hátra lelkemben, mint végtelen utálat, megvetés.

Ezzel lehuzta ujjáról a jegygyűrűt, odavágta a férfi arczába s büszkén, határozott lépésekkel távozott.

Bogdán meg csak állt ott sokáig, mozdulatlanul. Csak akkor tért magához, mikor egy gyöngéd kéz megérintette.

— Géza!

Bogdán felpillantott. Az előbbi ifjú nő állt mellette.

— Mi bajod Géza, mi történt itt?

szellemet nem képesek többé megváltoztatni.

Az emberiség csak előre halad, hátra soha.

A főrendiház elnöksége.

A király tudvalevőleg báró *Kemény* Kálmánt nevezte ki a főrendiház másod alelnökévé. Ez a kinevezés, mint értesülünk, *Csáky* és *Ernusz* kinevezésével együtt a hivatalos lap e hó 14-iki számában fog megjelenni. Báró *Kemény* Kálmán tegnap érkezett Budapestre.

Egyházpolitika számokban.

Az 1897. XXX. t.-cikk értelmében az idén is kiadta a kormány a nagy jelentést az ország 1899-iki közállapotairól. A sok szám érdekes képét adja az országnak, legjellemzőbbek azonban az egyházpolitikai törvények hatását mutató adatok.

Általános benyomás az, hogy a törvények káros hatása mindenütt jelentkezik; legtöbbet veszítenek mindenütt a protestánsok és a zsidók, de ez nem vigasztalás. Igaz, hogy ahol a katolicizmusnak csak egy kis rés nyílik az előnyomulásra, ott mindenütt győzelmesen halad előre; de ennek a számbeli gyarapodásnak a magyarázata a *belső erő*. A számok között azt találjuk, hogy tavaly megint 1361 egyén lett felekezettelenné, ezek közül 452 református volt előbb, 446 görög keleti, 214 katolikus, 202 lutheránus, 29 görög katolikus, 16 zsidó, 2 unitárius.

Ami a kereszteleseket illeti, 1899-ben az újszülötteknek a római katolikusoknál 97,7, a görög keletiekénél 97,4, a lutheránusoknál unitáriusoknál 88,3%-ra rugott a keresztelesek száma. Az effektív számokat nem nevezi meg az évkönyv.

A tisztán egy felekezettűeknek egymással kötött házasságainál az unitáriusok és zsidók ki-

Bogdán odavonta magához az ifju nőt s úgy susogott hozzá fáradt, tompa hangon.

— Édes *hugom*, feledd el, a mi itt történt. Erről nem szabad tudni soha senkinek. Maradjon ez titok örökre . . .

Még akart valamit mondani, de fuldokló köhögés vett erőt rajta. S a férfi szomoru mosolylyal törölte le ajkáról az előszívárgó vércseppeket . . .

III.

Kendy Jolán lakodalmát tartják Jolán újra a régi, szép leány. Elfelelte a multat, mert megtalálta azt, kit újra tud szeretni lelkének odaadó, igaz szerelmével. A mennyasszonyi boldogság pirja ragyog az arcán, mikor férje oldalán végig robog az utcán. Az esküvőről jönnek. Sokan bámulják a fényes nászmenetet, különösen a szép mennyasszonyt. Az meg boldogan suttog férjével.

Azt sem veszi észre, hogy egyik ablakból egy sáppadt férfi néz le rája. Pedig az ugy lesi egy pillantását. De hiába. A kocsi elrobog, — a bámuló nép eloszlik s újra csendes lesz minden.

Csak ott, egy barátságos legény szobában hallatszik valami fuldokló, nehéz köhögés; meg az utca másik végéről hajt ide a szellő valami vidám muzsikaszót. A Kendy Jolán lakodalmáról jön e hang. A beteg is meghallja e hangot. Szomoru mosoly fut végig a sáppadt arczon. Ki tudja mi csalta e fakó arczra a mosolyt?

Talán az a gondolat, hogy milyen boldog is lehet az a szép mennyasszony? . . .

Az a szép mennyasszony pedig nem tudta meg soha, hogy milyen nagyon *nyomorult* ember is volt az első ő szerelme . . .

(Vége.)

vételével a polgári házasságoknak 93,3—95,1%-a részesült egyházi áldásban is. (Az 1898-ról szóló évkönyv a 291. oldalon részletezi számadatokkal együtt ezt a dolgot, a jelen évkönyv ettől a részletezéstől eltekint, különösen nem mondja meg, hány vegyes pár került a templomba.) A zsidó házasságoknak csak 64% (1898-ban 67%) köttetett meg a rabbi előtt is.

Áttérés 5802 történt tavaly, majdnem 100-zal több mint 1898-ban. A katolikus egyház nyeresége itt 1701, jóval több, mint bármelyik megelőző évben, a reformátusok vesztesége 814, lutheránusoké 313. a zsidóké 308.

Házassági per 3040 terjesztetett be tavaly, az év végén tárgyalás alatt maradt 8005. Házasság 1888 bontatott fel, 1898-ban 1343!

Ez az egészben a legszomorubb s a jövőre nézve a legtöbb veszéllyel fenyegető adat.

A választások és a költségvetés.

A most beterjesztett költségvetésben a belügyminiszterium előirányzatában a következő tétel foglaltatik:

Országgyűlési képviselők választása és a választók névjegyzékének kiigazítása alkalmával fölmerülő költségek. 1901. évre előirányoztatik 60.000 korona, 1900. évre megszavazott hitel 40.000 korona, mutatkozik több szükséglet 20.000 korona.

A jövő évben megejtendő általános választások alkalmával többrendbeli dologi kiadások fognak felmerülni, (választási bódék, nyomtatványok, stb.) ennél fogva ezen nagobbmértvű költségek fedezésére 20.000 koronával több irányoztatott elő.

Beszámoló.

Hieronymi Károly, Arad városának orsz. képviselője november első felében tartja beszámolóját.

250 kérvény.

Molnár Béla orsz. képviselő 2 napon át elkészült a szünet alatt beérkezett 250 kérvény elintézésével. A kérvények közt van Tóth János hajdu-szoboszlói polgáré is, a ki arra kéri a házat, hogy 500 frt évi nyugdíjat szavazzon meg neki. A kérvény beadójaként *Tóth* János van megjegyezve, tehát a házszabályoknak megfelelőleg egy képviselő neve. Mivel azonban utólag kiderült, hogy Tóth János nem Tóth János képviselő, a kérvény tárgytalanná vált.

A szarvasi választás.

A szarvasi szabadelvű párt a *Csáky* Albin gróf lemondása következtében szükségessé váló új képviselőválasztásra jelöltet keres.

Bolza Géza gróf, a kit első sorban szölitottak fel, nem volt hajlandó a jelöltséget elfogadni.

A függetlenségi pártnak jelöltje *Haviár* Dani, a ki már képviselte a kerületet.

Rehabilitált szerbek.

Mint ismeretes, *Sándor* király *Dragina* királyné születésnapja alkalmával megkegyelmeztet *Zsivkovics* Luba, *Pancsevics* Iván ügyvédek, *Gyurics* Milán pap és *Nikolics* Vljajko őrnagynak és mint a szerb hivatalos lap írja, az elítélteknek megígértetett, hogy a régi hivatalaikat elfoglalhatják.

Osztrák hang a magyar költségvetésről.

A *Reichswehr* vezércikkben foglalkozik *Lukács* László expozéjával s olyan bánatos hangon ír azzal szemben az osztrák viszonyokról, hogy az embernek a szíve megesik rajta. Az osztrák viszonyok ziláltságával szembeállítja a magyar állapotok szilárdságát s hangsúlyozza, hogy a 35.000 korona fölülre tényleg majd milliókra fog szaporodni. Meséli, hogy a kiegyezésben Magyarország az átutalási eljárás folytán csak nyert, szépen lefesti Magyarország adózó képességét s a magyar közéletnek ezt az állapotát egy utolsó sóhajjal *veszélyesnek* jelenti ki Ausztriára nézve.

Melyek után mi is felsóhajthatunk: Bár úgy volna.

Az inkompatibilitások.

A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága ma délután, mindjárt a ház tanácskozásának befejezte után, ülést tart *Apáthy* Péter elnöklése alatt és tárgyalás alá veszi az inkompatibilitási bejelentéseknek azt a nagy tömegét, mely az utóbbi hónapokban érkezett a képviselőház elnökéhez.

Az állami számvevőszék jelentése.

Az állami számvevőszék jelentését az országgyűléshez az 1899-ik évi államháztartásról *Rakovszky* István, az állami számvevőszék elnöke bevezető jelentéssel nyújt be, a melyben a kezelés főbb eredményeit a következőkben ismerteti:

Összegezve a költségvetési törvény és külön törvényes felhatalmazás (pót- és rendkívüli hitelek) alapján foganatosított kezelést, a következő eredmény mutatkozik:

Az előirányzott összes bevételek	506.912 millió frt.
a zárszámadásig előirt összes bevétel	532.894 millió frt.
a nagyobb bevétel tehát	25.982 millió frt.
az előirányzott összes kiadás	520.754 millió frt.
még az utalványozott összes kiadás	510.932 millió frt.
vagyis a megtakarítás	3.223 millió frt.

Egybevetve a fentebbi adatokat, a költségvetési törvény és külön törvényes felhatalmazás (pót- és rendkívüli hitelek) alapján: előirányozva volt 13.242 m. frt. hiány, a zárszámadás eredménye szerint mutatkozik 15.961 m. frt. fölesleg

és így a kezelés az előirányzathoz képest 29.204 m. frttal kedvezőbben alakult.

Az állam vagyona az 1899. évben egészben véve tisztán 61.315 millió frttal gyarapodott s értéke az 1899. év végével netto összegben 668.904 millió frt. volt.

Allami adósságaink álladéka az 1899. évben tisztán 1.010 millió frttal növekedett, mely tiszta gyarapodás a 8.025 millió frt. bruttógyarapodás és 7.025 millió frt. bruttó-apadás egybevetéséből áll elő.

A bruttó-gyarapodás az egyes tárczák körében tulnyomólag beruházási célokra felvett adósságok szaporulatát képezi.

Osszes állami adósságaink álladéka az 1899. év végével 2.214.703 millió forint.

Ein Greisler.

Üdvözöljük a »Neues Budapest Abendblatt« című Bánffyista krajczáros német ponyvalap legújabb vezércikk íróját, kinek aláírása szerényen, de sokat mondóan a címben diszeleg.

»Ein Greisler« ur ír Alsó-Kubinból az új főispánról, *Csillaghy*-ról. Greisler-nyelven, né-

metül mondja el a maga nézetét s kellő önérettel kiadja azt a vidék nézetének.

»Was die Provinz sagt.«

A grázler ur vidéke azt mondja röviden, de nem sok velővel, hogy »Csillaghy ur soha sem volt igazi férfi.«

És miért?

Mert véletlenül barátai közt papok is vannak, mert véletlenül felsőmagyarországi lakos és meri Felsőmagyarországon véletlenül pánszlávok is vannak. Ebből igazi Bánffy — Magyar Szó — logikával az sül ki, hogy Csillaghy főispán hazaáruló pánszlávokkal, sőt néppárti elemekkel cimborál.

Rettenetes vád ez. Csak hogy ki és hogyan hangoztatja?

Ein Greisler, von unsere Leut!

A Neues Budapester Abendblatt legújabb vezércikkirója.

Nü? Khell ehhez tovább még valamit hozzátenni?

Hacsak azt nem, hogy ki fogja ezt elolvasni és elhinni?

A grázlerok.

Rohonczy interpellációja.

Rohonczy Gida orsz. képviselő a nyár folyamán sürgős interpellációt intézett a kormányhoz a *gyümölcszállítás késedelmei* ügyében. Mint most értesültünk, Rohonczy adatok alapján meggyőződött, hogy a magyar vasutonalakat nem terheli mulasztás és a késedelmezést *csak az osztrák vasutak okozzák* és pedig *szándékosan* s Rohonczy ezt egy új interpellációban ki is fogja fejteni.

A kereskedelmi miniszter ennek folytán nem válaszol az interpellációra, hanem be fogja várni Rohonczy újabb interpellációját, mert a gyümölcszállítási mizériákon az idő előrehaladottsága miatt ez évben amugy sem lehet intézkedni.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, okt. 11.

Tallán Béla az ülést 10 órakor megnyitja.

Rövid előki előterjesztések után rátértek

a gazdatiszti javaslatra.

Rátkay László néhány bevezető szó után igen meleg elismeréssel szól Darányi miniszterrel, aki a kis gazdák érdekében mindig kész cselekedni. — E javaslatnál fölmerül a kérdés, hogy annak, aki a hazában földet bír, nem kötelessége, hogy előbb magyarrá legyen. De ha ezt nem is visszük keresztül, legalább a tiszteltől megkövetelhetjük, hogy magyarul tudjanak. Példát hoz fel. Egy újdonsült szerb földbirtokos behitta a gazdatiszti jeit, megkérdezte, tudnak-e szerbül, akkor megmaradhatnak. Könyveze feleltek, hogy nem tudnak másképp, mint magyarul.

— Én pedig ugatni nem tudok! felelte a földbirtokos. (Mozgás a szélsőbalon. Gyalázatos!)

Rátkay: Egy német földbirtokos legelső dolga volt, hogy a könyvelés, az igazgatás, általában a hivatalos gazdasági nyelvet *némettette*.

A miniszternek meg kell védenie a magyar nyelv önérettét s ennek első kelléke, hogy minden gazdatisztnak *magyar honosnak* kell lennie. Kossuth javaslatát pártolja. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.)

Darányi László földmívelési miniszter (halljuk!) előbb Rigó Ferenczel polemizál. Azután kijelenti, hogy a magyar birtokosok egy

része a gazdatisztekkel humánusan bánik. E javaslat célja mindkét fél érdekeit megvédeni. Szól ezután mezőgazdasági viszonyainkról s a szakoktatásról s kísérleti állomásokról. A szakoktatás végett tanácskozmányt is fog tartani.

Attér azután a tett javaslatokra. Nem szokott elzárkózni előlük.

Csak olyanokat nem akceptál, melyek a humánuság rovására esnek; Kossuth javaslatának egyik része megoldatik a javaslat 24-ik §-ában, mely kimondja: okleveles gazdatisztnak tekintetik az a *magyar állampolgár* — —

Rigó Ferencz: Olvassa tovább!

Darányi (mosolyogva): Akár az egészet. (Olvassa.)

Rigó: Előbből kezdje! (Nagy derűtlenség.)

Darányi: Világos tehát, hogy meg van mondva, hogy csak magyar állampolgár lehet gazdatiszt. — A javaslat második részét nem akceptálja, de kész reá, hogy maga bead egy módosítást úgy, hogy az *absentálókra a 25-ik §. szankciója is kiterjesztessék*. Kéri a javaslat elfogadását. (Helyeslés jobbról.)

Rigó Ferencz: A miniszter ur azt mondja, hogy én nem értettem meg a javaslatot, Talán megfordítva van? (Polónyi halkán közbeszól) Ne tessék közbebeszélni, én se beszélek bele a Polónyi ur előterjesztésébe. (Derűtlenség.)

Polónyi: Nem neked szóltam.

Rigó: Tessék a kormánypártot zavarni, ne engem. (Zajos derűtlenség.) A miniszter magyarázatával nincs megelégedve.

A Ház általánosságban egyhangulag elfogadta a javaslatot.

A részleteknél Makfalvy Géza, Tisza István gróf, Rossival István, Festetics Artur br. adtak be módosításokat, melyeket elfogadtak.

Abban az esetben, ha a birtokos azonnal elküldi a gazdatisztét, ki kell fizetnie a felmondási időre járó minden illetményét, a lakbérért is ki kell fizetnie.

Kossuth Ferencz azt a szakaszt módosítja mely szerint ha 30 napon túl le van tartóztatva a gazdatiszt, elbocsátható rögtön. Itt kimondandó, hogy csak diffamáló bűneseteknél álljon ez.

Darányi miniszter azt feleli, hogy itt nem annyira a vétkesség minősítése, mint a fizikai idő volt irányadó. Ha aratás idején 30 napig nem dolgozik egy gazdatiszt, azt ugyszólván egész évben hiába fizették.

A többség az eredeti szöveget fogadta el.

A 25-ik §-nál Darányi miniszter beadja módosítását, mely szerint az absentáló, 3000 korona adót fizető birtokosok és bérlők, 5 év múlva szintén csak okleveles gazdatisztet fogadhassanak.

Rigó Ferencz elfogadja a módosítást, de beleszuratni kívánja, hogy »magyar állampolgár.«

Rosenberg Gyula szerint a mai szövegezés mellett csak »ugyanazon« kötött birtokos mellett kötelező az oklevél. Ha tehát a birtokos változik, kijátszható a törvény. Birtokos helyett tehát »birtok«-ot kell tenni.

Polónyi Rigó javaslatát pártolja.

Darányi miniszter hozzájárul Rigó módosításához. (Általános helyeslés, éljenzés a szélsőbalon.)

A javaslat többi részét változatlanul elfogadták.

Öt perc szünet.

Szünet után következett:

a tőzsde részletek.

A megrendelések gyűjtésére vonatkozó javaslat.

Rohonczy Gida junius folyamán felhívta a kormány figyelmét azon üzelmekre, a melyeket a budapesti tőzsdén egyes nagykereskedők a malmokkal vállalva a magyar buza ellen folytatnak, a mennyiben a felmondásnál szerepetetik. Ez évben statisztikailag be van bizonyítva, hogy az országban termelt buza nem elegendő az osztrák-magyar piac kielégítésére és hogy az árak mégis hanyatlóban vannak a tőzsdén uralkodó beteges állapotot fényesen dokumentálja. Ha e kormány rendszabályai nem lennének kielégítőek e visszás állapot szanálására, úgy végső esetben magam is sürgetni fogom a tőzsde játék teljes megszüntetését —

mondá Rohonczy — a mennyiben csatlakozom Zselénszky Róbert indítványához. Hangsúlyozom, hogy erre csakis a legvégső esetben vagyok hajlandó, mert kereskedelmi érdekeket hátráltató rendszabályokat nem szívesen pártolok. A tisztességes tőzsde mindenkor a kereskedelem érdekeit támogatja.

Id. Pálffy János gróf.

Ritka nemes tettről hozunk hírt. Akkora alapítványról, melynek évi kamata legkevesebb 60,000 forint s a kamatok mind a közép osztály gyermekei javára lesznek felosztva.

Idősebb Pálffy János gróf Széll Kálmán miniszterelnökhöz beadványt intézett, amelyben tudatja, hogy *két millió hétszáznegyvenháromezer hatszáz korona értékű* pozsonymegyei birtokait az államnak adományozza abból a célból, hogy a birtok jövedelméből ösztöndíjak adassanak középosztályu magyar érzelmű családok fiúgyermekének, valláskülönbség nélkül.

A beadvány értelmében a nemes gróf Pezsonymegyében levő alsódiósi, ottólvölgyi, cseszteri, továbbá Pilla és Dobova községek határában levő birtokai, amelyek 5854 hold erdőből, 734 hold szántóból és egy várból állanak, már most átmennek az állam tulajdonába. Életfogytiglani haszonélvezetét magának biztosítja az adományozó, erdőüzemét azonban már mostantól kezdve a földmívelési miniszter rendelkezésére bizza.

Az ösztöndíjak célja az, hogy a magyar középosztály gyermekeinek megfelelő magasabb szakképzettség elnyerésére legyen módjuk s erre a birtok jövedelméből hétszáz és ezer koronás ösztöndíjak adassanak, — mint fennebb említettük, a polgári osztály magyar érzelmű családjának könnyítésére, nyilvános pályázat útján és kihirdetés eszközésével. Vörösvár nevű váranak a nemes gróftól megillető háromnyolczad részét följajánlja nyári üdülőhelyétől beteges középiskolai növendékek számára.

Csak négyszázaléknyi kamatozást is számítva a 2.743,000 koronányi forgalmi értékű alapítványból minden évben száztiz 1000 koronás, vagy százötvenhét 700 koronás ösztöndíj kerül ki, vagyis ennyi tanuló kaphat segítséget tanulmányai folytatására.

A párját ritkító adomány hallatára kétség-telentül első sorban az alapító felé fordul az egész magyar közvélemény érdeklődése. Mert bár mágánember s a közélet terén régóta tevékeny, mégis kevesen ismerik a 71 éves öreg főurat, aki csöndes, visszavonult aglegényéletet élt mindenkor s csak titokban gyakorolt jótékonyágának, meg művészeti kedvteléseinek élt. Most is, hogy óriási alapítványával meglepte a világot, alig lehet róla megtudni valamit. Rendszerető, majdnem a ridegségig pontos és szigorú öreg urnak ismerik, aki hol Budapesten a Szép-utca és Kossuth Lajos-utca sarkán levő palotájában él, hol magyarországi uradalmain, vagy Franciaországban, ahol szintén van birtoka.

Az alapítványt tevő igen gazdag ember s bár nevét nem szerepeltette, a magyar művészet és jótékonyág már eddig is sokat köszönhetett neki. Filotynak, a világhírű bajor festőnek Nero Róma égésénél című óriási festményét 1861-ben megvásárolta s a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta. Kora ifjúságától fogva szerepelt a közéletben s Pozsonymegyében ma is nagy szerepet játszik. 1871-től 1874-ig, Esterházy István gróf előtt Pozsonymegye főispánja volt. 1884-ben a király valóságos titkos tanácsossá nevezte ki, 1896-ban pedig az I. osztályu vaskorona-renddel tüntette ki.

Fia Pálffy Ferencz grófnak, a kinek halála óta a Pálffy-család királyfalvi ágának, mely az 1751-ben elhunyt Pálffy János gróf bán és nádortól származik, férfiágon egyetlen sarja. Egyetlen nővére, Gabriella, Andrássy Manó gróf özvegye.

Pálffy János gróf nemeslelkűségén felbuzdulhatnának mindazok, akik a sors kegyelméből a közérdekért áldozhatnának. Szónoklatok nem mentik meg a középosztályt — a Pálffy János, gróf példáján okuló nagyságok sokat tehetnének.

Mert nem beszélni — tenni kell a nép érdekében, mint ahogy, fájdalom igensokat tetek idáig, ellene.

Vége Biharnak!

(Válasz a Magyar Szónak.)

A helybeli jogász ifjuság egyik tagjától vetők a következő sorokat:

A budapesti egyetemi választásoktól dotáldig az a dolog, amely Bánffy fődvarmester lapját jogakadémiánk elleni kironahásra birta.

Az ifjuság komoly, előrelátó és hazafias része, és már csak ismerjük be, tulnyomó része *nemzeti párt* elnevezéssel komoly munkához látott.

Czélul kitzúte: a keresztény Magyarországnak keresztény és magyar alapon való fenntartását.

Amde jogászság van Debreczenben is. Jó fajta magyar, vastagnyaku gyerekek. Nem igen fog rajtuk semmi ujitási láz. Hiszen nincs a magyarnak semmi baja . . . jó állapotok voltak eddig is, miért másitanók meg . . . mire való a tulságos aggodalom!

De mivel a központból is voltak lenni és nem akarták azt, hogy csak a csikóbrós kulacs mellett tudjanak valamit produkálni, gondoltak merészet és ragyot.

Még pedig ezt:

Átiratot küldenek a vidéki akadémiákhoz, melyben az egyetemi választások feletti kárhoztatásuknak adjanak kifejezést.

Ez a vége Biharnak . . . pedig még az átirat felett, amely talán még meg sem érkezett, nem is tárgyalt a jogász ifjuság.

Hogy miért a vége? ezt elmondja a nagy Bukott lapja, a mely egyedüli hivatott és kiváltságos őre a magyarságnak.

Meg is mondja hogy:

Van szerinte Váradon, bár mi nem tudunk róla, egy vidéki városban szokatlan fényvel felépített *Szt. László kör*, mely a fiatal jogászoknak csalogató, puha fészke és pedig — ingyen.

Azután van egy akadémia, mely a *kultusz-miniszter tilalma ellenére*, folyton katolikuskának mondja magát.

Ez a két tényező a megölője Biharnak. Mert a Szt. László körben *felekezeti ferblit játszanak*, a kir. kath. jogakadémián pedig *kinos összeülkötések vannak, melynek levét más felekezeten levők isszák meg*.

E két kijelentésre kénytelen vagyok, klerikális rövidséggel, bár enyhén, azt válaszolni: *valótlanság!*

Mert a Szent László körben, melynek a Kath. Kört keresztelte el, mindenféle hazard játék tiltva van. A kath. jogászság pedig tud annyi műveltséget, hogy annak a helynek, melyben a költséges kávéházi és korcsmai időöltés helyett kellemes szórakozást talál, a szabályaihoz alkalmazkodjék.

Ami a helybeli jogakadémia kath. jellegét illeti, csak annyit jegyzek meg, hogy éppen a

liberalizmusáról híres *Csáky Albin* gróf volt az, a ki mint kultuszminiszter hivatalos okirathoz jogakadémiánkat *kir. kath.*-nak czimezte s ugyanezt használja állandóan *Wlassics* miniszter is.

A mi pedig a jogakadémián állítólag dúló felekezeti vitákat illeti, mondjon csak egy esetet a jól értesült *Bihari*, buzgó levelezője a M. Sz.-nak. Bármily buzgón kutató is, nem fog ott olyan esetet találni; és ha lesz is, higgye el, hogy nem a kath. jogászok lesznek a kezdeményezők.

Ez tehát a vég, mert a jól értesült levelező azt is tudja, hogy itt a debreczeni átirat kudarcot fog vallani . . . még pedig azért mert: *ma már beállott az a furcsa helyzet, hogy a város szabadelvű polgárságával szemben áll a klerikális jogakadémiai ifjuság. A szülők liberalisak, a fiaik klerikalosok.*

Ebben nyilatkozik meg az a kétségtelen aknamunka, mely hovatovább *alá fogja teljesen ásni Biharvármegyében a szabadelvűség évszázados, tiszteletreméltó épületét.*

Mint halljuk a *»Bihari levél«* oly mély magabizallsást idézett elő, hogy ugy a *Szt. László kör*, mint a jogakadémia a Magyar Szót meg akarják rendelni mint napi élezlapot.

Akkor talán meglesz mentve Biharország?

Rendkívüli városi közgyűlés.

Nagyvárad városa tegnap, csütörtökön délelőtt rendkívüli közgyűlést tartott.

A Szigligeti színház, diszletraktár és bazár épület tűzbiztosításának elodázhatlan kérdése miatt kellett a rendkívüli gyűlést összehívni, mert azt a felelősséget senki sem vehette magára, hogy a százezrekbe kerülő színház csak egy napra is biztosítatlan legyen.

A közgyűlésen *Beöthy* László elnöklete alatt jelen voltak:

Dr. Grósz Albert, Mezey Mihály, Papp Miklós, Stark Gyula, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, Bertsey György, Ländler Ferencz, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Schütz Albert, Stern Herman, dr. Vucskies Gyula, Weisz Károly, Berger Dániel, dr. Fridländer Sámuel, dr. Kurländer Ede, Ternyei Antal, Weisz Mór, Balogh Döme, Huzella Gyula, ifj. Kohn Sámuel, dr. Kutiák Agoston, Léderer Dávid, dr. Mihelyi Lajos, Moskovits Mór, Munk Jakab, Müller Salamon, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Steiner M. Albert, dr. Bulyovszky József, Istvánffy István, Szüts Dezső, Lukács Ödön, Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dús László, Tóth Márton, Sztarill János, dr. Baróthy Ákos, Ragány János, Szücs Géza, Szántó Lajos, Szüts István.

A színház biztosítása.

A tanács előterjesztette, hogy a színház, diszletraktár és bazár tűz elleni biztosítására kiírt pályázatra hat ajánlat érkezett be, és pedig:

a Magyar-Francia bizt. t.	—	5731	kor.
Aória	—	6248	—
Trieszti	—	5641	—
Hazai	—	5673	—
I. magyar és Fonciere	—	5738	—
Osztrák Elemi	—	3703	kor.

évi összegért hajlandók a biztosítást eszközölni.

Müller Salamon: Éljen!

Szokoly Tamás: Éljen a csokoládé (Derütség.)

A tanács az Elemi biztosító társaság ajánlatát, mint legelőnyösebbet javasolja elfogadásra. Információt szerzett a társulatról, s az teljesen megbízható; ezért semmi aggálya nincsen. Az épületeket és összes felszereléseket 12 évre,

vagyis 1900. október 15-től 1912. október 15-ig biztosítják. A szerződés megkötésére felhatalmazást kér a tanács.

Dús László indítványozza, hogy mondják ki, miszerint a közgyűlés határozata csak birtonkon kívül felelbezhető meg.

Balogh Döme szintén az előnyösebb ajánlatot fogadja el, felvilágosítást kér azonban arra nézve, hogy minden biztosító társaság s így az Elemi is ugyanazon kárpótlást nyújtja, mint a másik. Erre nézve megnyugtató választ nyert.

Dr. Várady Zsigmond elfogadja a tanács előterjesztését, mert nagy a dijkülönbözet. Egy részletkérdést vet fel, a mely ám az egésznek sarkpontja. A kockázat a társaság részéről évről-évre csökken, a fél részéről évről-évre növekedik. Az alaptökében nem lát elég garanciát. Az Elemi biztosító társaságnak 100,000 korona a magyarországi alaptökéje. Ez édes kevés. Innen van aztán az, hogy pl. Budapest az Elemitől viszontbiztosítást követelt. Ezt kívánja Nagyvárad is. E nélkül esetleg perre kerülne a dolog. A külföldi perek pedig veszedelmesek. Indítványozza, hogy a szerződésben kössék ki a viszontbiztosítást.

Dr. Friedländer Samu megbélyegzésnek tartja a Várady indítványát. Azt látja, hogy egy kartell érdekében jöttek össze most. A pótkötést, vagyis dr. Várady Zsigmond indítványát ellenzi. A becsületes elv a fő, nem az alaptöke. Ajánlja a tanács javaslatának változatlan elfogadását.

Dr. Sarkadi Lajos reflektál az előtte elhangzott beszédekre s helyesli, pártolja a dr. Várady Zsigmond indítványát.

Szavazásra kerülén a sor, dr. Várady Zsigmond indítványára szavazott 16 bizottsági tag, míg a tanács javaslata mellett 22 tag szavazott s így a dr. Várady Zsigmond indítványának elvetésével a tanács javaslatát fogadták el, a Dús László pótlásával.

Állami állatorvosok.

Felolvastatott a belügyminiszter leirata, a mely szerint az állatorvosokat államosítja.

A városi tanács javasolja, hogy 3 állami állatorvos és 1 törvényhatósági állami állatorvos kinevezését kérje Nagyvárad városa a minisztertől. A 3 állami állatorvos a rendőrséchez, az 1 törvényhatósági orvos pedig a városi tanácshoz osztatnak be.

Dr. Bulyovszky József ajánlotta a tanács javaslatának elfogadását.

Elfogadták s ezzel a rendkívüli közgyűlés déli 12 órakor véget ért.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-6-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

- Okt. 14. A nagyvárad Kath. Kör ünnepélye a Csarnok disztermében, d. u. 6 órakor.
- Okt. 15. A Szigligeti színház megnyitása.
- Okt. 15. Rendkívüli városi közgyűlés.
- Okt. 18. Városi közgyűlés d. u. 8 órakor.
- Okt. 23. A Sebes-Körözs-társulat választmányi ülése d. e. 10 órakor és közgyűlés d. u. 8 órakor.

* Általános kihallgatás. Ő Felsége Budapestben egyelőre folyó október hó 15-én, 18-án és 22-én általános kihallgatást fog adni. Az első, vagyis hétfőn, azaz 15-én tartandó kihallgatásra az előjegyzések már pénteken, e hó 12-én délelőtt 9 órától 1 óráig a kabineti irodában (budai királyi várak) eszközöltetnek.

* **A királyné kastélya.** Athénből táviratilag jelentik nekünk: Alaptalan az a hír, mintha az »Achilleion«-t, Erzsébet királyné pompás villját egy társaságnak adták volna el, mely ott játékkablaót akart nyitni. A napokban érkezik Korfuba Rotteck osztrák ezredes, hogy Ferencz József király megbízásából az összes műtárgyakat elvigye az Achilleionból, melyet aztán a király egy magas állású személynek fog ajándékozni, a kinek nevét még titokban tartják.

* **A kath. kör. ünnepélye.** A magyar kereszténység 900 éves fordulójára alkalmából a nagyváradi kath. kör. által vasárnap, október 14-én délután rendezendő nagyszabású ünnepély előkészítésén szorgalmasan fáradozik a rendezőség. Az ének- és zenekar tegnap tartotta az utolsó főpróbát *Beleznay* Antal székesegyházi karnagy vezetésével. Az ének- és zenekar által előadandó darabok előreláthatólag igen nagy sikert fognak aratni. A nagyváradi előkelő közönség körében nagy érdeklődés észlelhető a nagyszabású művészi nívón álló ünnepély iránt. *Vasárnap*, az ünnepély alkalmából délelőtt 9 órakor a székesegyházban ünnepélyes szent mise lesz, a melyen dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök pontifikál. — Az ünnepély délután 5 órakor kezdődik a *Kereskedelmi Csarnok* nagypiaczteri palotájának dísztermében.

* **Hosszu ősz.** A vénasszonyok nyara jól kitart. Eső már két hónap óta nem volt s általában verőfényes, meleg az időjárás, csak este hűl le a levegő. A hosszú, meleg ősz sok helyen tavaszi virágot fakaszt. Sztaroveszky-utcán, az oláh szeminárium temploma mellett egy jókora vadgesztenye fa teljesen virágos, pedig még a tavaszi leveleit és a vadgesztenye gyümölcsét nem hullatta le. — A Nagypiaczteren pedig egy akácfa virágzik szépen, akárcsak rügyfakasztó tavasz végén. — A gazdáknak nem jó azonban ez az időjárás, mert nem tudnak szántani s az őszi vetés késik.

* **A kolozsvári milleniumi pályadíj kudarca.** Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósági bizottsága, hazánk fennállásának ezerszázadik évfordulójára alkalmából a magyar irodalomnak és tudományosságának hazafias támogatására örök alapítványt tett. Az alapítvány 1000 korona s négy évenként minden esztendőben más-más irodalmi fajhoz tartozó munka jutalmazására fordítatik.

Az első pályázat, mely szépirodalmi művekre volt hirdetve, mint ismeretes, a múlt évben volt és bizony nagy kudarczczal végződött. Ez évben ismét kihirdették a pályázatot az ominozus díjra. A pályázati határidő szeptember 15-én lejárt s *egyetlen egy pályamunka* sem érkezett be. Megjegyezzük, hogy ez évre jog- vagy államtudományi műveknek kellett volna pályáznok.

Ennek folytán a milleniumi jutalom az alapító oklevél értelmében tőkésítendő, vagy pedig más czélokra használandó (pl. valamely arravaló szépirodalmi munka jutalmazására), a mi felett a közgyűlés határoz.

Hja! Azután a pályamunka után, melyből tavaly mi is közöltünk szemelvényeket, bajosan mer valaki konkurrálni.

Nem hiába végződött pik-puk-kal a pályanyertes munka, de meg is lőtte az egész alapítványt örökre.

* **A kemádii kendergyár égése.** Tegnap számunkban éjjeli telefontudósításaink alapján megírtuk azt a borzasztó tüzesetet, mely Biharvármegye egy virágzó gyártelepét elpusztította. Mint tudósítónk jelenti, a tüzet még tegnap sem sikerült lokalizálni, mivel a raktárakban összehalmozott nagy mennyiségű kikészített és félig nyers kenderhalmaz lassan, de egyre ég. A pusztító elem rombolásának szomorú ered-

ménye most már teljesen megállapítható. Leégtek az összes raktárhelyiségek tetői, a gépház, tönkrementek az összes gépek, a villanyvilágítási berendezés. A telepnek csak egy része maradt épen, a tiszt lak és néhány munkáslak, melyek a tüztől távolabb estek. A kár hozzávetőleg 100,000 forint, a mely azonban megtérül, mivel a gyár biztosítva volt. A szegedi kendergyár igazgatója tegnap reggel érkezett meg a pusztulás színhelyére a szükséges intézkedések megtétele végett.

* **Még sem Petőfi-vers!** Nemrég *Illyés* Bálint »Sárosvár romja« cizmme egy költeményt küldött be *Jókai* Mórnak, melyet Petőfi versének tartott. *Jókai* hasonló véleményben volt s bár az a vers egyáltalán nem volt remekmű, közzé tette a Magyar Nemzetben *Illyés* Bálint és a saját dicsérő sorai kíséretében. Természetesen, mint jámbor mameluk, először a Pester Lloydban engedte megjelenni a verset németül, csak aztán a saját lapjában magyarul.

Miután Petőfi »Napló«-jának egy helyén csakugyan említést tesz Sárosvárról szóló költeményének létezéséről s a szóban levő versben olyan érzelmek szólnak meg, a melyeket szívesen, de jobban ánekel meg Petőfi, mindenki örömmel nyugodott meg abban, hogy Petőfinak eddig ismeretlen versét fedezték fel.

Hanem az öröm korai volt, mert a mint dr. *Horváth* Ödön, jogakadémiai tanár, az eperjesi »Széchenyi-Kör« kiváló egyénisége, az »Eperjesi Lapok«-ban »Petőfi verse a Sárosvárról« című érdekes tárczacikkében kifejti, azt a verset nem Petőfi, hanem *Kósa* Barna, az eperjesi jogakadémia egykori növendéke, a »Debreczen« napilap egykori szerkesztője, jelenleg debreczeni városi tisztviselő írta. Olvasható az *Kósa* Barna 1890-ben megjelent kötetében, »A sárosi rom« cím alatt, az 53-ik lapon. Barátai kéziratban másolgatták le sikerültebb költeményeit s így fődőzték fel abban a Petőfi költeményét.

Eddig azt vethették *Jókai* szemére, hogy magyar író létére a legkiválóbb magyar költő versét először német lapban adta közzé; most pedig azért fogják gáncsolni, hogy miért adott alkalmat a németeknek arra, hogy ezen a csunya felsülésen kaczagjanak?

Ellenben *Kósa* Barna bizonyára az az egyetlen ember, a ki köszönettel tartozik *Jókai* nak a felfedezésért.

* **Leégett istálló.** Tegnap hajnalban 3 óra tájban rémes harangkongás verte fel a város lakosságát álmából. Kigyulladt a *Fekete Sas* szálloda cserépfedeles istállója. A tűzoltóság *Mezey* Mihály főparancsnokkal élén rögtön megjelent a helyszínen, s lokalizálta a tüzet. A tetőt és a padlástól levő széna elégett. A rendőrség részéről *Rimler* Károly főkapitány, *Papoczy* Ferencz alkapitány és *Szabó* r. biztos voltak jelen. A tűz keletkezésének okát még eddig nem tudják.

* **A nagyváradi lelenezház.** Pár héttel ezelőtt nyitották meg a Fehér Kereszt-egyesület nagyváradi fiókjának gyermek menhelyét. A belügyminiszter most körrendeletben tudatja ezen körülményt az összes törvényhatóságokkal. Kijelenti a körrendelet, hogy ezen intézetbe a 7 éven alóli gyermekek felvétele akadálytalanul történhet s meghagyja a belügyminiszter, hogy a talált vagy gondozás nélkül maradt 7 éven alóli gyermekeket lehetőleg ezen fiókintézetben helyezték el. A tartásdíjat az állampénztár fedezi a 3%-os betegápolási adóból.

* **Halálos szerencsétlenség a remeczi iparvasuton.** Végzetes szerencsétlenség történt szerdán délután a járdölgyi remeczi iparvasuton. Egy személyszállító pályakocsi az egyik

kanyarodónál kisiklott s az alatt zuhogó Jád patak sziklás medrébe zuhant. A kocsin tizen-négy munkás emberült, kik közül *hármán* az irtózatosszerűlés következtében azonnal meghaltak, nyolczan pedig *sulyosan* megsebesültek. A vérfagyasztó szerencsétlenségnek az oka vigyázatlansággal párosult tudatlanság volt. Ugyanis a kocsinak fékezője, névszerint *Lőrincz* Juon a kocsi szédítő sebességgel engedte rohanni s a kanyarodónál elmulasztotta a fékezést. Az összetakolt faalkotmány a hirtelen kanyarodás miatt a sinekből kiugrott s a mélyen lenn rohanó sziklás patakba zuhant, maga alá temetve a rajta ülőket. A szerencsétlenség áldozatait, kik családoss, szegény emberek, beszállították a remeczi gyártelepre, hol rögtön gyógykezelés alá vették. Az élesdi járásbíróóság a vizsgálatot megindította, kitudandó, kit, illetve kiket terhel a felelősség a borzasztó szerencsétlenségért.

* **A czirok-gyár részvényei.** Nagyváradi város törvényhatósága elhatározta, hogy a Nagyváradon létesítendő czirok- és szalmaáru-gyár részvénytársaság részvényeiből 50 darabot jegyez, darabonként 200 koronával, tehát összesen 10.000 korona erejéig. A belügyminiszter a közgyűlés ezen határozatát jóváhagyta.

* **Vasuti baleset.** A kik tegnap a déli pesti gyorsvonattal utaztak, egy kis nem várt kellemetlenségben részesültek. Ugyanis a gyorsvonat mozdonya Kisujszálláson telj sen felmondta a szolgálatot, úgy, hogy tovább működni nem volt képes. Táviratilag kértek kiségitő gépet a nagyváradi állomásról, melyet innen rögtön utnak is indítottak s míg ez megérkezett Kisujszállásra, addig a gyorsvonat ott vesztegelt. E miatt a nagyváradi állomásra egy óra és 38 percnyi késedelemmel érkezett be.

* **Eljegyzés.** *Gerő* Lajos nagyváradi fiatal műórás eljegyezte *Klein* Magda kisasszonyt, *Klein* Mór kedves, szép leányát.

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő táv-**iratunk** szólnak:

A harcztérről.

Tiencin, okt. 11. (Saját tud. távir.) A németek azt a parancsot kapták, hogy a peking-jangcuni vasutat szállják meg. A vonal többi részeit az oroszok szállták meg. Az angol csapatoknak csak a csingvantaui kikötő őrzését engedték meg. A francziák közül ma 5000 ember hat ágyuval elindult francia zarándokok kiszabadítására, a kiket Csingheienben fogva tartanak. Szombaton egy másik 300 főnyi francia csapat ment Paotingfuba és valószínűleg együtt operált egy 400 főnyi csapattal, a mely hir szerint ugyanakkor indult el Pekingből. Egy több mint 400 emberből álló csapat, a melyet Pekingben visszatartottak, még ott van. A paotingfui expedíció valószínűleg elmarad. Hire jár, hogy *Waldersee* gróf pénteken nem akarta fogadni *Li-Hung-Csangot*. *Waldersee* néhány nap mulva Pekingbe megy.

Amerika és a francia jegyzék.

Washington, okt. 11. (Saj. tud. táv.) Azt a formális jegyzéket, a melyben az amerikai kormány kifejti nézeteit a francia jegyzék egyes pontjairól, ma délután átadták a francia nagykövetség egyik titkárnak. A kinai idegenellenes mozgalom vezetőinek megbüntetésére

vonatkozólag már nyilatkozott a kormány. A fegyverbevételi tilalom főtartását a kormány nem tartja a további tárgyalások szükséges előfeltételének. A méltányos kártérítésre és a követségek állandó védőrségére vonatkozó javaslatokhoz az Egyesült-Államok kormánya szívesen fog hozzájárulni, ellenben nem hajlandó odáig menni, hogy a takai erődök lerombolása mellőzhetetlen feltétele legyen a béketárgyalásoknak.

Hivatalnokok büntetése,

London, október 11. (Saját tud. táv.) A Reuter-ügynökségnek jelentik Washingtonból, hogy azokat a hivatalnokokat, a kikerül a pekingi távirat azt mondta, hogy Németország megbüntetésüket kívánja, a többi követségek is majdnem mind bünsöknek tartották. Bizonyos, hogy Conger követ lisztájában is benne voltak körülbelül tizenkét más hivatalnokkal, a kiknek neve még nem került nyilvánosságra.

Az expedíció indulása.

Tiencin, október 11. (Saj. tud. táv.) A paotingfui expedíció elindulását péntekre tűzték ki. A németekből, angolokból, francziák-ból és olaszokból szervezett expedíciós hadtest 7000 emberből áll.

Az özvegy kínai császárné halálhíre.

Brüsszel, okt. 11. (Saját tud. táv.) Kinából az a hír érkezik, hogy az özvegy kínai császárné meghalt tifuszos lázban. Azonban eddig a hírt még nem erősítették meg.

Igazságszolgáltatás.

Takács Zoltán egyik társa szabadlában. A budapesti törvényszék Takács Zoltán egyik társát, Gruber István czinkográfust, ki Takácsnak a fotografálásban, mestere volt, ma szabadon bocsátotta. Gruber tanukkal igazolta, hogy Takács revolverrel fenyegette, ha nem fényképez neki százásokat. A tanuk azt is látták, hogy ő levelet írt Takácsnak, melyben értesíti, hogy megszakit vele minden érintkezést. E tanukat ma hallgatta ki a vizsgálóbíró és vallomásuk alapján Grubert azonnal szabadon bocsátotta.

A nagyváradi kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: *Lehoczky Lajos.*

1985 Schercher Jusztna — Urána Ferencz — helybenhagyva.

2002 Tanczos Ferencz — Dobi Zsuzsána — feloldva.

2049 Jakucz Ferencz — Fábrián Zsófi — helybenhagyva.

2051 Kovács Zsuzsanna — Kondor Vincze — helybenhagyva.

Előadó: *Harmathy Károly.*

2483 Kereszturi István és társai sikkasztás — megváltoztatva.

2505 Paller Hegedüs Béla és társai lopás — helybenhagyva.

2512 Pável Juon testi sértés — helybenhagyva.

2523 Schenk Lajos magánokirat hamisítás — részben megváltoztatva.

2584 Moldován Ilés testi sértés — részben megváltoztatva.

2614 Hirsch Leopold hivatalos hatalommal való visszaélés — részben megváltoztatva.

2652 Tokaji Bálintné becsületsértés — visszautasítva.

2800 Rech B. Károly lopás — helybenhagyva.

2801 Deibler Károly lopás — helybenhagyva.

IRODALOM.

Gyulai Pál irodalmi balesete. Az öreg kritikussal megesett az a szerencsétlenség, hogy legérzékenyebb oldalán szurkálják meg alaposan: a kritikáiban.

Az eset az, hogy Gyulai le akart dorongoltatni egy könyvet, melyet nem ő írt. Átadta tehát Riedl Frigyesnek, a ki jeles esztetikus, ha nem is szokott dorongolni ok nélkül. Riedl átolvasta a könyvet, jónak találta, megdicsérte s a dicsérő bírálatot beküldte Gyulai Pálnak. Az öreg ur le is adta a bírálatot, de mivel a Budapesti Szemlében kritika szó alatt lerántást értenek, az ősi szokás kedvéért a dicséretet közé beleszurt egy dorongoló mondatot s ezzel nyugodt volt.

A turpisság azonban kisült a következő kis levélkéből, melyet a könyv szerzője: Ferenczy József tesz közzé:

»A spanyol szépművészetek és Murillo felől írt utolsó könyvemről a Budapesti Szemle e havi füzetében Riedl Frigyes dr. bírálatot írt s benne egy nagyon logikátlan passzus van, mely egyrészt ellenem kíméletlen támadást képez. másrészt az egész bírálatot nevetségesen ellenmondásossá teszi. Kérdést intéztem a bírálóhoz, mert sem a brutalitást, sem a logikátlanságot nem tulajdonítottam neki. A következő választ kaptam:

»Tisztelt Kolléga Ur! Gyulai maga szólított föl, hogy írjak az Ön könyvéről. Ő akkor még nem látta, ugy hiszem máig sem olvasta. Nagyon felháborított, hogy Gyulai egy könyvet, melyet nem olvasott, az én nevem alatt lehord.

Ezt írta helyette Gyulai:

Örömmel látjuk, hogy Ferenczy komoly, tudományos munkát akart írni, de sajnálattal kell megjegyeznünk, hogy az sem elég komoly, sem elég tudományos.

Én e változást csak tegnapelőtt, már kinyomatva láttam. A Gyulai-féle passzus ellenkezik az én bírálatommal mert:

1. Én dicsérőleg czítálok 15—20 sort mintakép.

2. Elvárom Öntől a bírálatban, hogy folytatja munkáját (a budapesti Murillókról)

Részemről igenis feljogosítottam Önt annak kijelentésére, hogy bírálatom egyetlen dorongoló passzusa tudtom nélkül került a bírálatba, melynek többi (tölem való) részével nem is egyezik.

Üdvözlő tisztelettel

Okt. 7.

Riedl.

Ezen levél szerint Gyulai Pál ur lesújtó ítéletet mond olyan könyvről, amelyet nemcsak nem olvasott, de még nem is látott és támadását a bíráló háta mögé rejtőzve intézi. Gyulai ur — úgy vélem — az én könyvemet nem ölte meg, hanem hogy az ő irodalmi tisztességérzetében való hitet — ha volt még ilyen valakiben — teljesen megölte, az kétségtelen.

Ferenczy József.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Francziából fordította: K—ő.

63.

Az Allemnagne szállodában is keveset jár ki, szakállt növeszt, hogy ne ismerjék fel és folyton egy szomorú gondolat foglalkoztatja. Végre rendes lakást bérel és butorokat vesz. Mindenből világosan látta, hogy nem párisi ember, nem tud mozogni a nagy városban, úgy akarja magát elrejtetni, a hogy legkönnyebben megtalálhatják: tudniillik, ha szállodában lakik. Most meg kell tudnom, hogy honnan jött. Mikor a szállodai takarítónőt a Lafayette-utcán kérdeztem, vajjon párisi volt-e a utas, szemembe nevetett:

- Párisi? sohasem volt az!
- Cascognei vagy itt marseille-i?
- Nem, lassan, vontatva beszélt.
- Tehát normann?
- Vagy az, vagy picard.
- Normann? mondom magamban, akkor

jól vagyunk. Rögtön vettem egy vasuti menetrendet. Végigmértem a nyugati utvonalat és a viteldijakat. Nehéz munka volt, de neki-vágtam. Egy-két órát számítottam arra, hogy a St. Lazare pályaudvarból St. Denis külvárosba jusson. Vehettem volna a Montparnasse pályaudvart is, de elhatároztam, hogy előbb egy nyomon haladok végig.

Megnéztem az érkezési időket és láttam, hogy a cherbourgi 6 óra 15 perczkor és 7 óra 45 perczkor érkezik. Ez utóbi éppen belevágott a számításomba. Ha késett is a vonat, öt negyedóra óta éppen a szállóhoz érkezhettek, a fizető pedig azt mondta, hogy kilencz óra tájban jött az az ember.

Tegyük fel tehát, hogy ezen a vonaton érkezett, nézzük most, milyen állomásról került az ut harmadik osztályon Párisig 11 frank 75 czentime-be, mert olyan ruhában csak harmadik osztályon utazhatott. 11 frank 85 czentimes-t találtam egy kis állomásig, Mézeray-ig mely a második állomás Balny előtt.

— Balny! kiáltott Jaumard, Balny, a honnan Frémoat békebíró néhány nappal ezelőtt meglátogatta Dubreuil!

— Ugy van. Ön ezen csodálkozik?

— Azt hiszem van is miért.

— Főnököm ugy látszik tud következtetni és Dubreuilnek önnél tett látogatására gondol. Biztosítom, hogy én is nagyon meg voltam lepelve, mikor erre az eredmnyre jutottam.

De folytatom. Az első vonat 2 óra 50 perczkor, a másik tehát körülbelül 3 óra 22 perczkor indul Mézeray-ból. Langiernek azonban Balnyból kellett jönnie, tudni szerettem volna hát, mennyi idő alatt lehet Balnyból Mézeraybe gyalogolni, de meg ha ilyen kis állomáson késő éjjel valaki jegyet vált, bizonyosan sokáig emlékeznek rá.

Nos tehát elrándultam egy kicsit Normandiába.

— És találtál valamit?

— Főnököm nagyon türelmetlen, majd elmondom sorban.

Dél volt, mikor Mézeraybe érkeztem. Apró, jelentéktelen kis állomás, nem hiszem, hogy husz jegyet eladnának egy évben.

Leszállva a vonatról, beszélgetésbe eredtem az állomásfőnökkel, megkérdeztem, hogy hol lehetne villásregeliznem. Meghívott magához kávéra, mert most ugy is egy jó órai szat-adeje van.

Az állomásfőnök jóképű, derék ember volt, kiszolgált katona, érdemrenddel. Reméltem, hogy jól ki fogok vele jöhetni.

Mikor a kávé felszolgálták, titokzatos arcot vágtam és így kezdtem:

— Állomásfőnök ur, én remélem, hogy ön nagy szolgálatot fog nekem nyújtani. Vajjon nem csalódtam-e?

— Attól függ, hogy mi az?

— Én párisi titkosrendőr vagyok és egy bűnöst keresek, a kiről talán ön adhat felvilágosítást.

— Szívesen megteszem, ha tehetek valamit.

— Gyakran ad ön ki jegyeket Párisba?

— Ugyisolván soha.

— Nem emlékszik-e, hogy a múlt évi október 7-e és 8-a közötti éjjel a 2 óra 50 perces vonattal valaki jegyet váltott volna Párisig?

— Párisig nem, abban bizonyos vagyok de...

— Nos?

(Folyt. köv.)

TANUGY.

A »Tanítók köre« gyűlése. A nagyváradi »Tanítók köre« választmánya ma d. u. 5 órakor saját helyiségében (Nagypiacztér közs. polg. fiu iskola épület 10 ajtó) választmányi gyűlést tart.

TAVIRATOK.

Orvosok a miniszterelnöknél.

Budapest, október 11. (Saj. tud. táv.)
Az országos orvosi szövetség küldöttsége ma tisztelgett Széll Kálmán miniszterelnöknél, memorandumot nyújtottak át neki, melyben kérik, hogy az állam az elégtelen dotálású körorvosi állásokat pénzübeli segéllyel lássa el, továbbá, hogy a tulsok községből álló köröket kissebbítse meg, az orvosi fizetéseket még lehetőleg az államosítás előtt javítsa stb. Széll miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy a közegészségügyet állami érdeknek tekinti, s éppen ezért az említett óhajok érvényesülését tőle telhetőleg elő fogja segíteni.

Az angol választások.

London, okt. 11. (Saját tud. távirata.)
Ma reggelig megválasztottak 355 kormánypárti, 128 szabadelvű és 77 naczionalista jelöltet. A kormánypárt 27, az ellenzék 25 mandátumot nyert. Campbell-Bannemant Stirlingben újra meg választották 630 szavazatnyi többséggel. 1895-ben ugyanott 1027 szavazatnyi többség volt.

Bismarck leveleinek kiadása.

Berlin, október 11. (Saját tud. távirata.)
A Berliner Neuste Nachrichten értesülése szerint Bismarck herceg elhatározta, hogy a néhai kancellárnak 1847-től, 1892-ig feleségéhez írt összes leveleit kiadja.

Pusztító zivatar.

Bécs, október 11. (Saját tud. távirata.)
Ma az időjárás hirtelen megváltozott. Hűvös volt, délután pedig óriási zivatar, melynek tömérdek áldozata van. A vihar elmúltával az idő annyira lehült, hogy téli ruhákat kellett felöltöni.

Az amerikai szénsztrájk.

New-York, október 11. (Saj. tud. táv.)
Schuykill-Countyban, Oneida mellett egy kőszénbánya közelében, a melynek munkásai nem sztrájkolnak, egy csoport sztrájkoló munkás gyűlt össze, hogy a kőszénzállító vonatok közlekedését megakadályozza. A sztrájkolók és a társaság védőőrsége néhány lövést tett. A védőőrségből egy ember elesett, egy másik súlyosan megsebesült. A sztrájkolóknak is volt egy súlyos sebesültjük. Néhány munkást követel sebesítettek meg. A sheriff katonai segítséget kért a kormánytól.

Buller hazajön.

London, okt. 11. (Saját tud. táv.)
Roberts lorddal együtt Buller tábornok is haza fog térni és a főparancsnokságot Dél-Afrikában Kitchener tábornokra fogják ruházni. A »Daily News« szerint Roberts október utolsó hetében utazik el Afrikából.

A hollandok és angolok.

Fokváros, október 11. (Saját tud. táv.)
A hollandus lelkészek gyűlést tartottak, melyen 23 szavazattal 4 ellenében megbotránkozásuknak adtak kifejezést az angol hadviselés fölött, mely nemcsak az egyháznak van ártalmára, hanem a hívők javait is elpusztítja. Steytler, a gyűlés elnöke, beszédében elítélte az angoloknak azt a barbárságát, hogy oly farinokat gyűjtanak föl, a hol csak nők és gyermekek tartózkodnak.

KOZGAZDASAG.

A kassai agrárkongresszus.

A gazdaszövetség nagy gyűlését óhajtvá várta minden gazda, hogy azon eszmék körüli módozatokat meghallhassa, ismerhesse, a melynek rendeltetése irányelvül szolgálja a minden oldalról sujtott mezőgazda helyzetének javítására.

Eme válságos és nyomasztó körülmények hatása az, hogy f. hó 8-án rendkívüli érdekeltég mellett az ország gazdaszövetségének összes vezérő férfiai megjelentek Kassán és a gazdasági egyesületek kiküldöttjei is oly nagy számban és oly nagy érdeklődéssel, a mely ez ideig egyetlen-egy agrár szövetkezeti gyűlésen sem volt tapasztalható.

Huszonöt gazdasági egylet képviseltette magát számos taggal.

A kongresszus a megyeház nagytermében tartott meg, hová csak jeggyel ellátott kongresszusi tagok juthattak be, mégis a legnagyobb zsufoltságig telt meg, az érdeklődők többi részének a nyitott teremajtó előtti helyiségekben kellett szorongani.

Az elnöki széket Gróf *Dessenffy* Aurél, az O. M. G. igazgatója foglalta el, körülötte helyett foglaltak Bujanovits Sándor, Darvas Imre, gr. Hadik János, gr. Károlyi Sándor, gr. Majláth József, Szentiványi Árpád, Förster Aurél, dr. Máday Izidor miniszteri kiküldött, Förster Géza, Szilassy Zoltán.

Pár percczel kilencz óra után cseppetessel adta meg az elnök a jelt az ülés megnyitására. Gr. *Dessenffy* Aurél a gazdaszövetség nevében a megjelenteket üdvözölte és utal arra, hogy több év óta kutatja a szövetség az indokokat a közeposztály hanyatlásának orvoslására, helyzetének javítására.

Ezen kérdéseknek megvitatása a mai agrárgyűlés fő célja, mivel azt hiszi, hogy csak az olyan ország boldogulhat, melynek a közeposztálya erős és ugy a szellemi, mint a társadalmi életet vezeti.

A mezőgazdasági válság, hanyatló ár, a szocializmus baja, és több ilyenmü felmerült nehézségek okozták, hogy a közeposztály helyzete egyre rosszabbodik és tényleg a legnagyobb válságban van.

Ezen gyülekezés Kassán azért történik, hogy a kormányt, törvényhozást és a gazda közönséget összetartásuk által föl hívja, hogy a bajok orvoslását vegyék erősen kezökbe.

Ezek után *Majláth* József gróf kezdte meg a legmelyebbre ható, a közeposztály összes bajait fölölélő előadásával, hogy elégedetlenség és válság fenyeget mindenütt, — társadalmi és gazdasági viszonyaink nem megnyugtatók. Minden gazdasági ág beteg nálunk, ezek közt leginkább a mezőgazdaság. A mozgatóke kizsákmányoló hatását tartja főképp a válság okának, a mezőgazdaság a gyökér és ha ennek bajait orvosolva látjuk, ezzel az ipar és kereskedelemnek is szolgálatot teszünk, mert ezek is csak egészséges mezőgazdaságból merithetik erejüket mint hogy e három tényező érdekei ugyanazok és karöltve járnak.

A nemes gróf ama kijelentését, hogy „Agrárius vagyok azon értelemben, hogy a haza szeretetét a föld szeretetétől elválasztani nem tudom” viharos éljenzés követte.

Ezután *Kodolányi* Antal a kongresszus figyelmét a gazda körök alakítására hívja fel, a mely a földmivelő nép társadalmi és gazdasági javát mozdítja elő.

Dr. *Horváth* János az ipar hanyatlásáról és a magyar iparnak fejlesztéséről tartott beható értekezést.

Bernáth István utal arra, hogy a magyar agráriusok mindig szívükbe tudták zárni és méltányolják az ipar kereskedelem és így a nemzet minden osztályának jogosult érdekeit, a tisztelgő verseny ellen készített törvényjavaslatot örömmel üdvözli és városi közeposztály fejlődésére ennek lelkiismeretes keresztül viteléről okot remél.

Mocsáry Sándor a nagybirtokosok figyelmét hívja föl hosszú lejáratu közép bérletek létesítésével, a sok helyen szynylódó gazdasági osztály fölemelésével, hazafias bérletosztály alkotását tartja szükségesnek egy egészséges

közeposztály jövőbeni megteremtésével, bizik Széll és Darányi kormányzati bölcsességében.

Bujanovits Sándor a középbirokokosság ifjuságának helyes neveléséről és azok pályaválasztásáról értekezik behatóan.

Geöcze Sarolta a közeposztály hanyatlásának egyik főokát a nők felületes nevelésében látja, a mely az okatlan prédaságra a munka lenézésére, de a nemesebb társadalmi feladatok elhanyagolására is vezetett.

Mérey Lajos szinte az erkölcsök hanyatlásáról beszél, szótartás, lovagias becület volt négyévtized előtt — s hová férgesedett mostan a testvériség. Mezőgazdaság, kereskedelem és iparnak mint három oszlopnak kellene a hazát tartani.

Gróf *Károlyi* Sándor közeposztály bajairól értekezik és ezen bajok orvoslását és e körüli mozgalmakat nem osztályharczra buzdításnak tartja, miként a rágalom emliti, hanem mentési munka ez, a középbirokokosság számára. Idézi, hogy a régi közeposztály nem vezet már, mert a közgazdasági bajok áldozata lett. Az új közeposztály pedig nem vezet még, mert az egyesek inkább saját bajaikkal, mint a közérdekkel törődnek.

Ezek után beszéltek még *Páris* Frigyes, *Emödy* József, gr. *Zselénszky* Róbert, *Makfalvay* Géza, *Torma* Miklós erdélyi alispán, *Ugron* Zoltán többé-kevésbé a közgazdasági bajok mikénti orvoslásáról és az önálló vámtérület létesítéséről.

A letárgyalt közgazdasági bajaink minden oldalról megvitatása a jövőben követendő mezőgazdaság, ipar és kereskedelem együttműködésére nézve megállapított határozati javaslatok, a legnagyobb megnyugvást keltették a kongresszuson jelen volt nagyszámu résztvevőkben.

Végül jól esik konstatálnom, hogy azok, a kik a kassai agrárkongresszusban egy a merkantilisták ellen intézett harczt gondoltak, a legalaposabban csatlakoztak. *K—y. A—r.*

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, okt. 11.

Buza októberre	— — — — —	7.49
Buza júniusra	— — — — —	7.95
Tengeri	— — — — —	5.04
Rozs okt.	— — — — —	7.18
Zab okt.	— — — — —	5.31
Káposzta, repce, aug.	— — — — —	—

Értéktőzsde.

Budapest, okt. 11.

Osztrák hitel	— — — — —	648.50
Magyar hitel	— — — — —	653
Allamvasut	— — — — —	653.25
Rimamurányi	— — — — —	508
Magyar jelzálog	— — — — —	426
Salgótarjáni	— — — — —	—
Wagon-kölcsön	— — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. okt. 11-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	94.70
Magyar koronajárdék	— — — — —	90.50
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	— — — — —	100
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	— — — — —	98
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	97.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	89.85
Italmérsi jog megváltási kötvény	— — — — —	98.35
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	— — — — —	92.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	163
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	138.50
Osztrák járadék papirban	— — — — —	96.60
Osztrák járadék ezüstben	— — — — —	96.50
Osztrák járadék aranyban	— — — — —	96.85
Osztrák korona járadék	— — — — —	97.15
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	181.25
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	16.95
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	652
Osztrák hitelintézet részevény	— — — — —	647.50
Párisi vista	— — — — —	96.25
20 frankos arany (Napoleon d'or)	— — — — —	19.29
Németbirodalmi márka	— — — — —	118.20
London vista	— — — — —	242.10
20 márkás arany	— — — — —	28.66

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi október 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.						
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegyenye >	—	—	—	7 59	1 14	7 16	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 54	12 20	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	7 29	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucsá >	—	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	Rév >	—	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	—	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	Érmihályfalva ind.	6 36	11 17	3 14	5 27	9 14	8 02
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	—	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	Debreczen >	7 51	12 36	4 16	7 10	10 27	9 01
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	—	6 49	—	11 01	—	10 27	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	8 40	11 28	9 48
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várád-Velence >	—	7 02	8 32	11 10	—	10 37	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.						
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	—	7 11	8 38	11 17	3 57	10 44		V. v.	V. v.				
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	—	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	Debreczen i.	9 35	4 31	Nagy-Léta-	5 25	1 05	
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	—	2 36	8 52	11 47	—	11 14	Sáránd >	10 18	5 16	Vértés ind.	—	—	
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	—	2 47	—	11 54	—	11 22	H.-Bagos >	10 28	5 26	M.-Pályi >	5 47	1 30	
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	—	3 12	—	12 05	—	11 37	H.-Pályi >	10 45	5 48	H.-Pályi >	6 03	1 48	
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	—	3 30	—	12 17	—	11 50	M.-Pályi >	10 57	5 59	H.-Bagos >	6 18	2 05	
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	—	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	N.-Léta-	—	—	Sáránd >	6 40	2 29	
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	—	4 39	9 38	12 47	—	12 25	Vértés érk.	11 16	6 18	Debreczen é.	7 18	3 13	
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	—	5 01	—	1 01	—	12 41	Sáránd—Derecske.						
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	—	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19		Sz. v.	Sz. v.				
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	—	11 21	3 08	6 59	3 04	Sáránd ind.	10 33	5 26	Derecske ind.	6 00	1 49	
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 52	4 16	3 49	Szolnok >	—	—	11 44	3 35	7 32	3 37	Derecske érk.	10 42	5 45	Sáránd érk.	6 20	2 09	
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	—	12 03	3 58	7 50	4 05	Derecske—Sáránd.						
Jegyenye >	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	—	1 37	6 03	9 28	6 52		Sz. v.	Sz. v.				
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 04	Budapest érk.	—	—	1 50	6 20	9 40	7 10	Sáránd ind.	10 33	5 26	Derecske ind.	6 00	1 49	

Nagyvárad—Szeged.

Szeged—Nagyvárad.

Nagyvárad—Arad.

Arad—Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 00	Szeged ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —	Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi >	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 38	11 05	7 50	Ósi >	10 30	4 41	7 16	Kétegyháza >	6 14	12 31	10 54
Less >	10 48	5 01	7 40	Orosháza >	5 41	11 54	9 20	Less >	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24
Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba ind.	7 —	2 33	4 50
Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56
Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 57	3 39	6 10	Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 56	3 39	6 10
Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47
Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18
Csaba >	2 10	7 41	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Gyapju >	—	4 42	7 21
Orosháza >	3 10	9 10	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less >	9 04	5 —	8 56
H.-M.-Vásárhely >	4 00	10 02	7 00	Osi >	9 21	5 19	8 16	Kétegyháza >	2 54	8 45	5 03	Ósi >	9 21	5 19	8 16
Szeged >	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31	Arad érk.	3 55	48	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 39

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.

Vaskóh—Belényes—Nagyvárad.

Nagyvárad—Érmihályfalva.

Érmihályfalva—Nagyvárad.

	Tv.sz.sz.	Sz. v.		Sz. v.	Tv.sz.sz.		Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.	
Nagyvárad ind.	5 35	2 40	Vaskóh ind.	4 —	2 55	Nagyvárad ind.	4 15	6 44	Érmihályfalva ind.	6 10	5 20	
V.-Velence >	5 47	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 12	3 08	B.-Püspöki >	4 30	7 10	Érselind >	6 40	6 —	
Félic-Fürdő >	6 11	3 13	Szudrics >	4 39	3 37	Bihar >	4 50	7 36	Székelyhid >	7 10	6 48	
Kardó >	6 26	3 27	Belényes >	5 07	4 16	Sarkad >	5 14	8 05	Nagykágya >	7 22	7 02	
Nyárló >	7 07	4 07	Sonkolyos >	5 28	4 39	Gyapoly >	5 27	8 21	B.-Diószeg >	7 35	7 22	
Magyar-Gyepes >	7 19	4 18	Belényes-Ujlak >	5 40	4 51	B.-Diószeg >	5 43	8 44	Gyapoly >	7 50	7 40	
Tasádfő >	7 34	4 32	Borz >	5 49	5 01	Nagykágya >	5 55	8 59	Paptamási >	8 11	8 08	
Drág-Cséke >	7 55	4 46	Sólyom >	6 05	5 22	Székelyhid >	6 24	9 32	Bihar >	8 29	8 33	
Magyar-Cséke >	8 12	5 01	Gyanta >	6 26	5 43	Érselind >	6 45	10 —	B.-Püspöki >	8 52	8 58	
Dused >	8 25	5 13	Hollód >	6 40	6 —	Érmihályfalva érk.	7 15	10 36	Nagyvárad érk.	9 06	9 15	
Szombatság-Rogoz >	9 02	5 47	Szombatság-Rogoz >	7 01	6 29	Szombatság—Rogoz—Dobrest.						
Hollód >	9 15	5 59	Dused >	7 25	6 55		V. v.	Tv.sz.sz.	Dobrest—Rogoz—Szombatság.			
Gyanta >	9 29	6 12	Magyar-Cséke >	7 37	7 08	Szombatság-Rogoz ind.	9 10	6 35	Dobrest ind.	6 06	4 22	
Sólyom >	9 55	6 36	Drág-Cséke >	7 56	7 33	Nánhegyesel >	9 36	7 01	Nánhegyesel >	6 16	4 32	
Borz >	10 10	6 50	Tasádfő >	8 10	7 47	Dobrest >	9 46	7 11	Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56	
Belényes-Ujlak >	10 22	7 01	Magyar-Gyepes >	8 24	8 02	Szombatság—Rogoz—Dobrest.						
Sonkolyos >	10 35	7 13	Nyárló >	8 34	8 13		V. v.	Tv.sz.sz.		V. v.	Tv.sz.sz.	
Belényes >	11 21	7 47	Kardó >	8 57	8 36	Szombatság-Rogoz ind.	9 10	6 35	Dobrest ind.	6 06	4 22	
Szudrics >	11 44	8 09	Félic-Fürdő >	9 10	8 49	Nánhegyesel >	9 36	7 01	Nánhegyesel >	6 16	4 32	
Lunka-Rézbánya >	12 13	8 34	V.-Velence >	9 31	9 10	Dobrest >	9 46	7 11	Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56	
Vaskóh >	12 29	8 49	Nagyvárad érk.	9 41	9 21	Szombatság—Rogoz—Dobrest.						

Nagyvárad—Dévaványa—Gyoma.

Gyoma—Dévaványa—Nagyvárad.

Vésztő—Kötegyán—Hollód.

Hollód—Kötegyán—Vésztő.

	V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.
Nagyvárad ind.	5 50	2 —	Gyoma ind.	3 40	2 30	Vésztő ind.	4 45	5 27	Hollód ind.	4 35	12 05
Ósi >	6 09	2 14	Ózed >	4 07	2 54	Okány >	5 07	5 49	Mocsár-Gyanta >	4 46	12 17
Uj-Palota >	6 24	2 29	Déva-Ványa >	4 37	3 26	Gyanta >	5 23	6 07	Rippa >	5 02	12 39
Gyires >	6 41	2 42	Kéthalom >	4 54	3 43	Sarkad-Keresztur >	5 36	6 18	Tenke >	5 24	1 17
Körösszeg >	7 02	3 01	Körös-Ladány >	5 13	4 06	Méhkerék >	5 52	6 36	Fekete-Tót >	5 44	1 39
Szakál >	7 39	3 31	Szeghalom >	5 40	4 38	Kötegyán >	6 —	6 45	Fekete-Bátor >	6 06	2 07
Nagy-Tóti >	7 55	3 47	Vésztő >	6 12	5 22	Kötegyán ind.	6 16	6 57	Árpád >	6 16	2 18
Komádi >	8 25	3 59	Kót >	6 38	5 52	Pósa >	6 29	7 12	Erdő-Gyarak >	6 25	2 28
Iráz >	8 42	4 16	Komádi >	6 52	6 07	Ilye >	6 48	7 24	Csegöd >	6 34	2 38
Kót >	9 19	4 39	Nagy-Tóti >	7 10	6 38	Csegöd >	7 02	7 39	Ilye >	6 57	2 58
Vésztő >	9 44	5 10	Szakál >	7 22	6 50	Erdő-Gyarak >	7 12	7 49	Pósa >	7 07	3 09
Szeghalom >	10 34	5 55	Körösszeg >	7 48	7 23	Árpád >	7 21	7 59	Kötegyán >	7 19	3 22
Körös-Ladány >	11 —	6 12	Gyires >	8 11	7 47	Fekete-Bátor >	7 39	8 20	Kötegyán ind.	8 06	3 42
Kéthalom >	11 18	6 30	Uj-Palota >	8 33	8 12	Fekete-Tót >	7 52	8 35	Méhkerék >	8 15	3 52
Déva-Ványa >	12 03	6 55	Ósi >	8 47	8 27	Tenke >	8 15	9 03	Sarkad-Keresztur >	8 33	4 23
Ózed >	12 21	7 15	Nagyvárad érk.	9 03	8 46	Rippa >	8 39	9 32	Gyanta >	8 43	4 28
Gyoma >	12 45	7 39		9 20	9						